

Ročník XVII

duben 2008

číslo 4

Zas je tu jaro, zatím naznačené,
tak trochu trpké jako dým.
Rozmýšlím, co je k ponechání,
a mrtvé listí uklízím.

Tak tomu je a vždycky to tak bylo.
A je to zákon. Moc to vím.
Je mi jen líto utínaných větví
a loňská hnízda neshodím.

Jan Skácel

Foto: Jan Hodač

Úvodem

„Sportovci by neměli jet na olympiádu do Číny! Někdo přece musí vystoupil proti nespravedlnosti!“ Někdo! Je hanebné mlčet ke zlu, ale my rádi nastrkujeme ke statečnosti někoho druhého. Sportovce roky trénující, podnikatele shánějící práci pro své zaměstnance a pro svůj zisk. Co jsme ochotní obětovat my? Mlčení slušných lidí umožnilo v 50. letech zločincům vraždit nevinné oběti. Ale dodneška slušní nedovolují Mašinům zabít nepřítele. Zbabělci se vždy kryjí tvrdými soudy jiných. Tibeťanům zakazujeme násilí, Číňanům ne. Kdybychom my byli statečnější, možná by ubylo zoufalých. Německý stíhač lituje, že za války sestřelil Exupéryho. Jiné nepřátele nelituje. My litujeme zavražděného Ježíše. Jiné už tolik ne. Často čteme, stejně jako naši nepřátelé, stejnou Bibli nebo Malého prince. Bude se k nám Exupéry (nebo Ježíš) hlásit jako ke svým přátelům? /v

KE KAUZE MAŠÍNŮ

V 1. čísle Zpravodaje politických vězňů čtu obvyklý (dlouhý) seznam jejich zemřelých. Jaké to osudy skrývají tato jména! Jedno z nich: Miloš Kašťák, zemřel v Praze 10. Kdysi důstojník, náčelník Pohraniční stráže v Chebu. Možná si někdo starý vzpomene na pověstný rychlík, který v 50. letech projel přes hranice do SRN. Policie a celníci na nástupišti v Chebu nevěřili svým očím. Kdo nastavil výhybky a postavil semafor na „Volno“? Ten, kdo to zosnoval, neodjel, zůstal sám stát na nástupišti, Miloš Kašťák. Vypravil vlak do svobodné země a teď měl „zeleň“ na odjezd do vazby, do mučírny. Ovšemže dostal trest smrti. Bez střílení a krve se tak dostalo na svobodu hodně lidí. Leč Milošova matka nezahálela. Při pobytu prezidenta Zápotockého kdesi v lázních mu padla k nohám a držela se jich tak dlouho, dokud jí Zápotocký neslibil pro syna milost doživotí. Ve vězení byl Miloš po celá ta dlouhá léta zastáncem spravedlnosti a lidských práv. Teď čtu, že umřel... Jakýsi soudruh chtěl postavit pomník pohraničnickům, hrdinům železné opony. To snad jedině Kašťákovi.

**Víra je odevzdání se
mně se odevzdávajícímu Bohu,
a ne kalkul, jak co nejpříjemněji žít,
abych se ale ještě nedostal do pekla.**

Marek Orko Vácha

**Co pokládám v životě za nejdůležitější?
Umřít s čistým svědomím.**

Radovan Lukavský

Pokud nedokážeme přijmout děsivou přítomnost smrti, připravujeme se o její radu a o možnost žít a milovat s jasnou hlavou. Kdo se schovává před smrtí, před věčnou proměnlivostí života, ten se nutně schovává i před životem samotným.

M. Scott Peck

Původně jsem chtěl dnes psát o vítězství Krista nad zlem a smrtí. Nevadí, že jsem změnil téma? Anebo to k tomu patří?

Jan Rybář

p.f. 2008

Radoni
R+O+M

Když už byli blízko vesnice, do které šli, on jako by chtěl jít dál. Oni ho však začali přemlouvat: "Zůstaň s námi, vždyť už je k večeru a den se schyluje."

Vešel tedy a zůstal s nimi. /Lk24,28-29/

VZKŘÍŠENÍ V NEDOHLEDNU?

Ježíšův pohřeb byl skličující. Odsouzen svévolným justičním procesem, popraven děsným způsobem, ponížen až běda. Málem skončil v hromadné šachtě s nehoršími zločinci.

Vzkříšení proběhlo neokázale, až smutně. Jedinými svědky byli žoldnéři okupační armády. Nikdo z jeho přátel vzkříšení nečekal. Nenašel se nikdo, kdo by poblahopřál Ježíši k vítězství a kdo by byl zvědav na to, jak vzkříšení vypadá.

Až po značném Ježíšově úsilí se konečně jeho přátelé začali zajímat, co o Mesiáši říká Písmo.

Je učedníkům ke cti, že pak vítězství nad smrtí značně zabudovali do svého života. Přestali tvrdit, co vše z náboženství znají, už netvrdili, jak mnoho milují svého Mistra, ale přiznali si své chyby. Získali novou chuť do života, přestali se bát mocných a smrti, učili se stát proti zlu. Věděli, že Ježíšovo přátelství je silnější než jejich strach a selhání, silnější než nepřátelství a nespravedlnost mocných. Každoročně 50 dní velikonoční doby slavíme Boží vítězství nad smrtí a hříchem. Každou neděli a při každé Večeři Páně se s námi Bůh dělí o radost nad tím, kolik lidí už prohlédlo a přijalo jeho přátelství.

My jsme ale – na rozdíl od prvotních křesťanů – ještě nezabudovali Vzkříšení do svého života. Naše pohřby se často mnoho neliší od pohřbů těch, kteří neslyší zprávy o Vzkříšeném. Nemluví o slzách – ty jsou oprávněné a mohou vypovídat o vztahu k našim drahým, ale jak málo myslíme na to, že naši drazí odcházejí do lepšího. Často vyvíjíme Bohu, že nás připravil o blízkost milovaných bytostí a neptáme se, zda by oni stáli o další roky pozemského života. Co když jim svým truchlením bez víry přiděláváme starosti a kazíme jim radost ze setkání s těmi,

po kterých se jim stýskalo a ze setkání s tím, který má pro nás připravena nová oslňující obdarování?

Nedůvěřujeme, že Boží láska je vynalézavější než naše.

Proč? Inu, máme o Bohu ubohé představy (o to víc na nich lpíme.) Naše slova o Bohu jsou často nic neříkající „vznešené bubliny“ bez barvy, chuti a vůně. O to víc se držíme minulosti, jak zemřelý pracoval a co měl rád, smuteční černé barvy a lkajících a beznadějných řečí: „už nikdy, navždy ...“

Je dobře mluvit o zemřelém, nikdy nebude dost poděkování, nechceme zapomenout na to, co jsme od nebožtíka dostali, ale proč se neodvážít myslet dopředu, proč neudělat krok ke vzkříšení?

Zvítězí lítost nad ztrátou? Co když je naší drahé bytosti teď lépe než když žila mezi námi? Máme právo litovat sebe, ale zkusme myslet na toho, kdo jde do lepšího. Ptejme se, zda třeba něco nepotřebuje? (Tam na sobě uvidíme, co jsme tady nechtěli vidět.) Jestli pro něj můžeme něco udělat?

Z čeho se raduje, co z našeho života je pro něj důležité?

Co když teď už žije bohatším životem, přeje nám víc než dříve, raduje se z nových božích darů a těší se, že se i my dočkáme té nové krásy?

Kluci jezdící na koloběžce si představují, že jedou na motorce, nastávající maminky se těší, až budou chovat své dítě v náručí, my se těšíme na tolik věcí...

Neumíme snít o životě věčném – přesto, že evangelia tolik mluví o ŽIVOTĚ toho, který byl dokonale ubit, o vše připraven a pohřben.

Proč vedeme řeči jen o spánku, odpočinku, hřbitovním klidu a míru? Jsme funebráci a víry v nový život v nás není. Jsme jako apoštol Tomáš, který zbytečně a trucovitě smutnil. Jenže Tomáš odmítal vzkříšení jen

Byl jsem neurotický, už celá léta. Míval jsem úzkosti a býval jsem sklíčený a taky sobecký. Každý mi říkával, abych se změnil.

Měl jsem na ně vztek, a zároveň jsem s nimi souhlasil a chtěl jsem se změnit, ale nešlo to, ať jsem se snažil sebevíc.

Nejvíce mě mrzelo to, že i můj nejlepší přítel na mě naléhal, abych se změnil. Cítil jsem se bezmocný, jako bych byl v nějaké pasti.

Pak mi jednoho dne řekl: „Neměň se. Mám tě rád právě takového, jaký jsi.“

Ta slova byla pro mé uši rajskou hudbou: „Neměň se. Neměň se. Neměň se... Mám tě rád takového, jaký jsi.“

Uvolnil jsem se. Obživil jsem. A najednou jsem se změnil.

Ted' vím, že jsem se nemohl doopravdy změnit, dokud jsem nenašel někoho, kdo mě má rád, ať už jsem se změnil, či ne.

Takhle mě tedy miluješ, Bože?

Anthony de Mello SJ

týden. Všimneme si, že tak, jako Ježíš přišel potěšit Tomáše, přichází podobně Ježíš potěšit i nás.

I my můžeme uvěřit, že náš zesnulý je Bohem i nebešťany vítán k novému životu.

Kěž bychom dovolili liturgii, aby v nás pokaždé na pohřbu povzbudila v této důvěře. Abychom se připojili k zástupu nebeských gratulantů, kteří vítají toho, který doputoval do trvalého a nejpříjemnějšího domova. /v

VÝROČÍ

Pesach neboli „Svátek překročení“, připomínka vysvobození Židů z egyptského otroctví, je svátek velice starý. Židovská tradice dokonce zcela jednoznačně uvádí, že Židé vyšli z egyptské poroby 14. dne hebrejského měsíce nisan roku 2448 židovského letopočtu, což odpovídá prvnímu úplňku v období březen – duben roku 1312 před letopočtem občanským. Pravda, kdybychom v oné době mohli o nějakém březnu či dubnu uvažovat. Budeme-li židovské tradici věřit, Pesach se letos bude slavit po třítisíci tři sta čtrnácté. Z hlediska židovských národních i duchovních dějin je to převratná událost. Má se za to, že prožitek egyptského otroctví a následného vysvobození stmelil Židy v jeden národ, a s tímto vědomím proto Pesach dodnes slaví nejen Židé nábožensky praktikující, ale i veskrze sekulární: všichni, kdo tyto dějiny považují za své a kdo se na nich chtějí nadále aktivně podílet.

První pesachový večer se židovské rodiny na celém světě sejdou doma u slavnostně prostřeného stolu a společně čtou knihu pesachového vyprávění zvanou Hagada. Děti podle ní kladou otázky a dospělí odpovídají: Proč je povinností vyprávět z generace na generaci příběh vysvobození, zázračný příběh o pozvednuté lidské důstojnosti a nově nabyté odpovědnosti za sebe i za svět. Proč se o Pesachu máčí hořké byliny ve slané vodě – na paměť trpkého života a slz dávných předků prolitých v době útisku. Proč se nejí nic kvašeného - protože kvas symbolizuje zlo kypící z nás, jehož se máme vystříhat. Proč zlovolný vládce došel potrestání. Proč člověk nemá být malomyslný ve chvíli strážně a proč je třeba projevovat vděčnost za všechna dobrodiní života. Proč víra dává sílu a věrnost přivádí pomoc. Kvůli tomu všemu je v Hagadě řečeno: „V každém pokolení je povinností každého Žida vidět sama sebe, jako by on sám vyšel z Egypta.“

Říkám si, zda by Pesach zůstal v židovském společenství takto živý, kdyby byl připomínán jen jako význačné datum v národní historii – jako pouhá vzpomínka na výročí. To by pak v novinách, alespoň těch židovských, vyšel svátečního rána článek nazvaný: „Třítisící tři sta čtrnácté výročí východu z Egypta.“ V něm by se nebohý novinářský elév snažil na dvanácti řádcích popsat, co se kdysi seběhlo a proč by o tom čtenáři měli vědět i dnes. Anebo spíše by to dopadlo jinak: Editor by nakonec článku o dávné cestě ke svobodě vyškrtl, protože by usoudil, že dané téma se dá vyjádřit aktuálněji a že číslo 3314 publikum nezaujme. Cifra je to nekulatá, nekončí ani na nulu, navíc v daném případě by letopočet musel být jiný od základu; řekněme alespoň 3500, aby vůbec po všech těch staletích stálo za to psát o jedné národní historické epizodě.

Ale je tu ještě třetí možnost, nejpravděpodobnější: Kdyby Židé ve své historii uvažovali o Pesachu jako o minulosti, datu a výro-

TLOUCT KOLEM SEBE

Nejhlubší úroveň komunikace je comunio. Když někoho známe a milujeme, jsme mu prostě rádi nablízku. Cítíme sílu a energii, která mezi námi proudí. To je i síla modlitby. Právě tak se musíme vyhřívat i na slunci Boží lásky. Slovo, jež k nám promlouvá, říká: Teď nic nedělej, stůj zde!

Možná jste viděli někoho, kdo se učil plavat. Takovému plavci říkáme, že plavat se dá i tak, že na vodě zkrátka ležíme. Ale on kolem sebe bije rukama a nohama. Stejně to děláme my, když se modlíme! Jdeme ke dnu! Až nakonec, krůček po krůčku, se plavec dostane do klidu. Přestaneme tlouct kolem sebe, a ejhle, ono nás to vynese vzhůru a my opravdu plujeme!

Přijmout Boží lásku znamená poznat, že je kolem nás, nad námi i pod námi; promlouvá k nám skrze každého člověka, každou květinu, každou zkoušku a situaci. Už netluč na dveře. Už jsi uvnitř!

Richard Rohr

Alena Málková

Plné uzdravování je dlouhý proces.
V padesátce se stále ještě učím,
jak požádat o pomoc,
jak se nebát přiznat slabost,
jak si sám připustit, že jsem závislý
a jak sám sobě nedůvěřovat, když je to
vhodné.

M. Scott Peck

čí, žádné židovské noviny by už neexistovaly. Nebyly by noviny a zřejmě dobrých pár tisíc let ani Židé sami. Protože tam, kde lidé neprožívají vlastní dějiny jako současnost, ale jako čísla, kde jim minulé události nejsou mostem, po němž jdou se všemi předchozími generacemi odněkud někam, tam už vlastní není ani – přítomnost.

Leo Pavlát

Bože

jedli jsme zakázané
a vyhnaní v hříchu
žili krvavě

Tě podřezané úzkosti a hrůzy
co jsme spolykali

z Boží milosti
ze svobodné vůle
všehopání

A teď jsme na řadě

Večer před Velkým pátkem
však děti sní
jak Tě vysvobodí z vězení

aby Tě nebili
jako koně
co upadl na dláždění

Pane dej jim
ať na louce v ráji
potkají toho koně
a taky ty psy

Takové divné dění
jako když dítě zatrne
Přežij toho kosa v trávě
nebo on mne?

Dubnová srdce listí
kdo koho pošlape
nebo pokryje

Viola Fischerová

Ve jménu pravdy bylo skutečně spácháno mnoho násilí. Mnoho lidí si proto myslí, že máme-li lidskou existenci zbavit všech špatných vášní, je třeba zbavit se vši horlivosti pro pravdu a vši oddanosti pravdě. Ale věrnost pravdě a láska k druhým lidem si neodporují, jedno dokonce vyžaduje druhé. Kdo se dopouští násilí ve jménu pravdy, zapomíná na to, že každý člověk jakožto osoba má právo na existenci, na to, aby hledal pravdu a vyjadřoval ji podle světla, které má k dispozici, a aby nikdy nejednal proti svému svědomí. Mohu s druhým v lásce diskutovat, ale nikdy ho nesmím násilím nutit, aby přijal mou pravdu. Ale to neznamená, že mi je jedno, co kdo za pravdu pokládá. Každý musí být věrný pravdě, kterou poznal, jinak by se nejen zpronevěřoval pravdě, ale také by jednal proti důstojnosti druhých.

Naším vrstevníkům dlužíme dostatečně zřejmou výpověď, že vedle fyzického světa je ještě jiný svět, který je otevřený hlasům, jež nejsou z tohoto světa. ...

*z rozhovoru s filosofem Karlem Šprunkem,
UNIVERSUM 1/2008*

Je skoro neslušné psát v „oscarovém“ týdnu o filmu, který nebyl vyzdvížen do nejvyššího filmového nebe, ač byl na tuto poctu nominován. Jenže mi to nedá -a kdo viděl Katyň Andrzeje Wajdy, jistě to pochopí. Film plyne poklidným, starosvětským rytmem a kdyby to byl pouhý vymyšlený příběh, byl by jistě napínavý, skvěle zahráný a zajímavý. On to ale není vymyšlený příběh: všechno, co vidí divák na plátně, se skutečně stalo.

Každý polský divák od začátku ví, jak to dopadne: tak, jak to dopadlo ve

skutečnosti. Film začíná scénou, v níž se na mostě setkají dvě skupiny prchajících Poláků. „Lidi! Kam to jdete?“ křičí jedni na druhé. „Utíkejte!“ Jedni prchají před Němci, druzí před Rudou armádou. Utéci není kam, jedině dosud neokupované místo je právě ten most. A pozoruhodně se v celém filmu opakuje obdobná situace: všichni v sále vědí, oč jde, jen postavy na plátně jsou polapeny ve své historické chvíli a nevědí to, co je divákům po víc než šedesáti letech známo velmi dobře.

Úžasná scéna, při níž v Krakově nejprve Němci a poté Sověti veřejně vyhlásují, že desetitisíce zajatých polských důstojníků v katyňském lese povraždili ti druzí, se dá těžko zapomenout. Stejně jako historie profesorů Jagellonské univerzity v Krakově - jedním z nich byl ve skutečnosti otec Andrzeje Wajdy. Možná chtěl Wajda právě tento film natočit už dlouhé desítky let, ale nebylo to možné - sovětskou odpovědnost za katyňskou hromadnou vraždu přiznal až v roce 1989 Michail Gorbačov. Do té doby se v „socialistickém táboře“ předstíralo, že zločin spáchali Němci. Vlastně se moc ani nepředstíralo, prostě se o vyvraždění velké části polského důstojnického sboru nemluvalo. Ani na Západě raději ne: Němci sice sestavili komisi, které předvedli hromadné hroby a pozůstatky obětí, ale to byli přece Němci, nepřátelé. Kdoví, jak to bylo, říkala si většina západní historické obce. A politici mlčeli.

Wajdův film ovšem není jen velkou historickou připomínkou, ale klade ústy svých postav i naléhavé otázky: co je kolaborace, co je zrada, co je věrnost pravdě. A předvádí, jak se za to platí. Otázky, které Wajdův film divákům klade, jsou otázky věčné, a je málo témat a situací, které by je vyvolávaly naléhavěji než katyňský zločin a jeho interpretace. Možná jednaosmdesátiletý Wajda nedostal Oscara proto, že západním divákům není na rozdíl od polských od začátku jasné,

Lužičtí Srbové jedou každoročně zvěstovat Vzkříšení Krista sousedním vesnicím

BŘEZNOVÉ OHLÉDNUTÍ ZA MINULOSTÍ

České země zažily pozoruhodnou volbu hlavy státu. Volební klání trvalo celé čtyři dny. O korunu českých králů se strhla nevídaná bitva, všichni měli své příznivce a odpůrce. Navzdory důkladným přípravám neponechal favorit nic náhodě a nelitoval slibů ani tučných úplatků. Jeho lidé v tichosti urovnávali staré spory. Velkou výhodou mu bylo, že zemi už několik let ovládal. V agitaci mu pomáhali s jeho manželkou někteří veřejně, mnozí tajně.

Byl to zvláštní pražský volební sněm. Začal v únoru a projednal kandidatury nejvážnějších uchazečů. Nejváženější z nich připutoval ze západu, mezi domácími však převážil názor, že by měli podpořit favorizovaného zdejšího kandidáta, pevně usazeného na české peci. O důstojnosti volby sotva mluvit, vzhledem k zastrašování některých volitelů a projevům, které na místě zazněly. Za tak očividného nátlaku se nelze divit, že se celá

volba protáhla na několik dní.

Vedle přímého podplácení vyhlásil favorit také slib, který na jeho stranu přivedl mnoho dosud váhajících: jestliže bude zvolen, bude se zabaveným církevním majetkem naloženo podle vůle katolických i nekatolických pánů. A byli to právě katoličtí páni, které tento argument přesvědčil a jejichž volba nakonec rozhodla. Netušili, že se nechali ovlivnit slibem, které po svém zvolení favorit, hlásící se ke své církvi husitské - samozřejmě neplnil. „Co do ušlechtilosti mysli a outlosti svědomí zůstal pozadu za předchůdcem svým,“ napsal o něm historik.

Ale ještě naposledy k vlastní volbě. Dlouho nebylo jasné, zda by měla být tajná či veřejná. Nakonec došlo na „hlasování“ veřejné, neboť podle české dějepisné tradice čtvrtého dne rokování, když se stavy stále nemohly dohodnout, nejvyšší pražský purkrabí Zdeněk Konopišťský ze Šternberka „nečekaně“ poklekl před Jiřím z Poděbrad a zvolal: „Nechť pan správce je králem našim!“ Do poslední chvíle přítom pan purkrabí podporoval kandidaturu francouzského prince, protože takový slib jeho otci před několika měsíci dal. „Můžeme jen spekulovat, jakými asi argumenty zemský správce jeho rozhodnutí zviklal“, napsal jiný historik. Stalo se před 550 lety, 2. března 1458.

- - -

Jeden český cestovatel zavítal loni v říjnu do africké Keni k tamnímu „primitivnímu“ kmenu Samburů. Optal se náčelníka, na co je ve svém životě, ohlédne-li se zpátky, nejvíce hrdý. Ten s odpovědí neváhal ani vteřinu: „Na úctu k pravdě.“

„Nežiji v zemi, kde by mi jakýkoli politický vůdce takovou odpověď nabídl,“ zapsal si později onen Čech. „A tak jsem na vychrtlého starce zahaleného v levné pokrývce zíral mlčky a ticho se prodlužovalo.“

ZH

o čem film je. Možná se utápějí v neznámých východních jménech. Možná je nejsrozumitelnější právě režisérovným krajanům. Ale může si režisér dopřát většího potěšení, než natočit film pro svůj národ? A navíc film, který měl nejspíš na mysli desítky let?

Při té příležitosti bych, myslím, měla poznamenat, že mi ve čtvrtek přišla od kamaráda esemeska: Rundu na Topolánka! Pochopitelně jde o setkání s bratry Mašiny a premiérskou medaili. Nepochybují o tom, že tato zpráva mnohé naštve. Jak vyplývá z mé esemesky, mnohé jiné - včetně mne - zase nadchne. I nám klade naše minulost různé otázky. A také odpovídáme různě, jako

Wajdovi hrdinové.

Petruška Šustrová LN, 29.2.08

PETR EBEN - setkání s člověkem

Petr Eben se narodil 22. ledna 1929 v Žamberku, v učitelské rodině Viléma a Marie roz. Kahlerové jako druhé dítě po starším Bedřichovi. Roku 1935 se přestěhovali do Českého Krumlova, kde chodil do gymnázia. Jako dítě ze smíšeného manželství byl se svým bratrem roku 1944 odvezen do koncentračního tábora Buchenwald. Otec Vilém i oba bratři se vrátili živi do Českého Krumlova, kde zůstala matka. Maturoval 1948 a byl přijat k profesoru klavírní hry Františku Rauchovi na pražskou AMU. Později (1950-1954) studoval tamtéž skladbu u Pavla Bořkovce. Roku 1953 se oženil se Šárkou Humníkovou. Měli tři syny, Kryštofa, Marka a Davida. Od roku 1955 byl třicet čtyři let odborným asistentem na katedře hudební vědy FF UK. Mezitím 1978-79 učil skladbu v Manchesteru. 1989 docentem UK, 1990 prezidentem Pražského jara. Čestný předseda České společnosti pro duchovní hudbu. 1991-1994 profesorem AMU. 1991 francouzské vyznamenání Rytíř umění a literatury. 1992 čestná profesura v Manchesteru, 1994 čestný doktorát UK, 1994 Řád sv. Cyrila a Metoděje od ČBK. K 28. říjnu 2002 Státní vyznamenání Václavem Havlem Medaile za zásluhy. Zemřel 24. 10. 2007.

První kontakty

Poprvé jsem viděl Petra Ebena jako student v Rudolfinu při provedení jeho skladby Starodávné čarování milému Pražskými madrigalisty v roce 1960. Uprostřed potlesku vyběhnul svižně po schůdkách na pódium a naráz si získal sympatie všech přítomných. Když jsem roku 1966 nastoupil jako rektor ke sv. Ignáci v Praze, s radostí jsem zjistil, že měsíc před mým příchodem chrámový sbor pod vedením ing. Jana Blably premiérově uvedl Ebenovo České mešní ordinárium. Autor ho napsal nejen pro čtyřhlasý smíšený sbor, ale prvotně pro lidový zpěv a varhany. Když už dílo vstoupilo do našeho kostela, těšil jsem se, že bude moci být uvedeno i v autorově základním záměru. Svatoignácký sbor měl s Ebenem osobní vztahy, a tak jsem mohl lehce do styku s ním vstoupit i já. Petr Eben byl potěšen možností celokostelního provádění. Okamžitě se nabídl, že bude s celým kostelem skladbu nacvičovat. Několik neděl po sobě, ráno a večer, zasedal k varhanám a postupně jsme se po kouscích všechny části k jeho spokojenosti naučili. Od jara 1966 jsme ordinárium pravidelně s radostí vyzpěvovali a on slyšel poprvé svou skladbu tak, jak ji zamýšlel.

Po roce začala pomalu u našeho kostela vznikat skupina mládeže, která si při setkáních a na výletech zpívala s kytarou. A nejen folkové písně, ale i rytmické písně duchovní, které k nám začaly přicházet z ciziny, především z Německa a Francie. Postupně se ukázalo, že některé písně je možno zpívat jako zpěvní vložky při mši. Lidé v kostele byly potěšeni veselými melodiemi i neotřelými slovy, a brzy zpíval rytmické písně dokon-

ce celý kostel. Vědomost o této možnosti se rozšiřovala a tak začaly vznikat v kostelích pěvecké skupiny mládeže po celém Československu.

Truvérská mše

Jedno pondělí jsem s ním telefonicky domluvil schůzku. On se domníval, že od něho budu chtít nějakou skladbu, proto zdůrazňoval, že nemá čas na skládání nového, protože je zavalen už objednanými skladbami. Nic takového jsem neměl v úmyslu, ani mě dosud nenapadlo, že bych od takového mistra mohl něco požadovat. Schůzka vyšla na pátek. Když jsem položil telefon, napadlo mě, že bychom přece jen od něho mohli něco chtít. Hned jsem požádal Zdenu Lomovou, která

byla organizační vedoucí zmíněného svatoignáckého mládežnického sboru a už prokázala jindy své stylistické schopnosti, aby něco do pátku napsala. Mělo to být pět písní, které by se daly zpívat při mši ranní i večerní a které by odrážely probíhající děj mše. Tak se i stalo a jí se to znamenitě podařilo. Básnický text je bez frází a dodnes aktuální a obdivovaný. Petr Eben později popsal vznik hudby k těmto pěti básním takto: „Všechny duchovní písně pro lidový zpěv vznikaly „názarově,“ pod vlivem určitého podnětu, který nesnese odkladu. Asi tak, že některý pan farář se neohlášeně objevil, přinesl dvě kila hrušek a text, usedl na gauč a pln důvěry čekal, až text zhudebním, aby si ho mohl vzít zase hned s sebou. V těchto chvílích mi připadalo Bohu blíže, nezklamat a potěšit, než podrobit text přísné analýze. I u Truvérské mše šlo o jakýsi případ: malá skupinka „poutníků“ mne navštívila a předvedla z magnetického pásku tu spirituálovou mši (Slyš nás, ó Pane, na výsosti..pozn.aut.). Chválil jsem je za ten nápad, elán, trpělivost nácviku, jen samotným výběrem hudby jsem nebyl úplně nadšen. Na to jako by byli jen čekali, vytáhli z kapsy text a prosili o zhudebnění. Mohl jsem je odmít-

nout v tomto průkopnickém nadšení? Vždyť byli první a neměli co zpívat. A pak se mi na nich zvlášť líbilo, že přes jejich mládí byli na takové duchovní výši, že se přímo z jejich středu mohl zrodit text, po duchovní stránce jistě kvalitní. Zaujala mne zvlášť ta anonymita a to zrození z obce; hodnotící měřítko bude asi přece jen u duchovní tvorby trochu jiné. Jde tu asi o dvojí: quasi anonymita je tu vyzvednuta jako pečeť pravého díla duchovní hudby; a pak: píseň přináležející obci, musí jí být svědectvím, musí mluvit její řečí a to dovede většinou jen ten, kdo k ní náleží. Tuto vzácnou jednotu textu a společenství, vzniklou pod příkazem potřeby dané chvíle, jsem ocenil a naivita i neumělost textu mne spíše dojímala než rušila, ustoupila do pozadí před hloubkou a prožitkem obsahu. A tak jsem i já k tomu textu napsal hudbu prostou a naivní. Myslím, že s textem tvoří nerozdílný celek“ /1

Za několik týdnů mi Petr Eben do telefonu zazpíval její melodie. Napsal ji pro sóla, sbor, zobcové flétny a kytary a bicí, evt. varhany. Protože je inspirována středověkými truvérskými písněmi, tak se i nazývá. Hned ji naše mládež začala nacvičovat a naučené části v kostele zpívat, i když její oficiální premiéra byla až na společném ekumenickém koncertě chrámových rytmických skupin z celých Čech. Ten se konal v kostele sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v červnu 1969. Tehdy už naše skupina nebyla bezjemenná, přestěhovala se do kostela Srce Páně na Vinohradech a zvolila si jméno Poutníci. Když se o něco později připravovalo zahájení vysílání druhého programu Československé televize, dramaturgie projevila zájem o natočení Truvérské mše. Poutníci byli uvolněni ze škol a několik dní v přítomnosti a za spoluúčasti Ebena ji v televizním studiu natáčeli. Nahrávka, žel, nepřežila normalizační nápor a tak nejen že nebyla nikdy vysílána, ale ani se jí nepodařilo v archívech nalézt. Později sám text přeložil do němčiny a tak se Truvérská mše zařadila do repertoáru smíšených sborů německé jazykové oblasti. Ke krásnému Ebenově popisu vzniku Truvérské mše je třeba dodat, že tohle setkání, podobně jako mnohá další, byla vždycky provázena čajem a výbornými koláči paní Šárky Ebenové. O ní její muž napsal: „byla bezpochyby můj největší životní dar, jak po stránce lidské tak umělecké. Jsem hluboce vděčný nejen za náš osobní vztah – s nikým si tak nerozumím - ale i za své děti. Šárka obětovala svou profesi, aby se jim mohla věnovat, a byl to neocenitelný vklad, který přinesl ovoce. A pokud jde o stránku uměleckou, představovala Šárka přesně onu osobnost, kterou jsem potřeboval, osobnost ideální, ale neprofesionální posluchače. Od mládí byla zvyklá poslouchat soudobou hudbu, ale nštěstí nestudovala hudební vědu (nýbrž filosofii, psychologii a angličtinu)..A tak je prvním posluchačem mých skladeb – a vlastně bych jí měl všechny věnovat.“

pokračování na str. 11

AKTUALITY

700 LET: Vernisáž výstavy „Kyšperk na mapách“
10.4. v 16.30 h. - zasedací síň zámku

Divadlo ochotníků z Vamberka:
F. F. Vamberk: **Jedenácté přikázání**
12.4. v 19.30 h. v Orlovně
vstupné 50,- Kč, děti 30,-Kč

700 LET: Kunčický drtikol
13.4. v 10 h. - areál Pod Umbulí

Vernisáž výstavy fotografií D. Popeláře a origami Renaty Popelářové
13.4. v 11 h v evangelickém kostele

Absolventský koncert
15.4. v 17 h. - sál ZUŠ na zámku

Hosté Vladimíra Zamazala
Bude Vám představen katolický farář z Lanškrouna P. Dr. Zbigniew Czendlik. Zazpívají a zahrají Eva a Ladislav Šichovi z Č. Třebové. Vstupné 50 Kč.

16.4. v 18 h. - Divadelní vinárna

Absolventský koncert
17.4. v 18 h. - sál ZUŠ na zámku

700 LET: Soutěž dětských párů ve spol. tanci
19. 4. v 11 h. - Dům kultury

Jarní setkání důchodců
19.4. v 16 h. - Dům kultury

Koncert pěveckých sborů
Korálky Žamberk, Petrklíč Letohrad
19. 4. v 17h. evangelický kostel

Koncert Leoše Čepického
22. 4. v 18 h. - sál ZUŠ na zámku

700 LET: Vernisáž výstavy „Květiny a včely“
25.4. v 16 h. - zasedací síň na zámku

Přijímací zkoušky do ZUŠ
25.4. 16 – 18 h. - ZUŠ

Koncert mladých pedagogů a jejich hostů
29.4. v 16 h. - sál ZUŠ na zámku

700 LET: Koncert k 10. výročí Big Bandu Letohrad
3.5. v 19.30 h. - Dům kultury

Úklid orlického kostela
Prosíme ochotné dobrovolníky k očištění „hlavního oltáře“ a skříně varhan orlického kostela. Pracovat se bude z lešení. V teplých dnech budeme kostel větrat, aby zmizela vlhkost. Hlaste se u pana Vladimíra Tomka. Děkujeme.

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

7.3. Janu Vojtěchovou	79 let
10.3. Leopolda Hotmara	60 let
11.3. Karla Jansu	71 let
(pohřeb v Dolní Čermné)	
26.3. Věru Olivovou	71 let
28.3. Václava Dostála	88 let
4.4. Karla Kalivodu	91 let

ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ FR 12. BŘEZNA

- Příprava slavení Velikonoc.
- Orlický kostel bude po opravě předán firmou.
- Pan farář informoval o narůstající byrokracii zákonů o památkách, které neberou ohled na náš život v kostelích. Kdo se v naší zemi nezištněji a s minimem peněz stará víc o památky než my? Nejsme barbaři, ale my v kostelích žijeme. Kostel není muzeem nebo zámek pro turisty. Vážíme si práce památkářů, ale kostely nejsou skladištěm všeho, co se do nich přineslo. Paláce, ve kterých např. zasedají zákonodárci, také slouží vlastnímu provozu. Pan farář napsal dopis panu biskupovi. Doufá, že pan biskup vyvolá jednání mezi příslušnými úředníky k rozumnému postupu.
- Až se oteplí, poprosíme farníky k očištění hlavního oltáře a varhan na Orlici.
- 12. 4. budou v Orlovně hrát vamberečtí divadlo.
- Už teď je zapotřebí vymyslet program na Svatováclavskou slavnost. Letos připadá na neděli. Pan Čanda zjistí cenu vystoupení skupiny „Traband“.
- Příští zasedání FR - středa 16.4. v 19 h.
zapsala: Jana Skalická

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme všem, kteří přispěli ke slavení Velikonoc: vlastním promyšlením jejich obsahu, slavením doma, vedením dětí a vnuků, v kostele ochotnou rukou, pomocí, úklidem, čtením, zpěvem, peněžním příspěvkem, vstřícným postojem, zájmem o druhé, dobrou náladou, jakýmkoliv způsobem.

Díky štědrým dárcům jsme mohli přispět na plošné pojištění kostelů v naší diecézi 10.713 Kč. Velikonoční sbírka na nové lavice do orlického kostela vynesla 20.485 Kč.

PODĚKOVÁNÍ

Pan Václav Dostál sloužil v naší farnosti kostelnickou službou přes šedesát let. Mimo jiné patřil také do party, která před léty zachránila areál kaple a ambitů na Kopečku před zřícením. Panu Dostálovi jsme děkovali při pohřební slavnosti, kterou jsme děkovali za toho, který se stará o nás všechny. Pane Dostále, znovu Vám za vše děkujeme.

CENTRUM POD STŘECHOU Mateřské centrum Mozaika

Taušlova 714, tel.: 465 622 201,
731 402 336
e-mail: podstrechou@seznam.cz

9.4. od 16 h. **PEDIG s paní Marií Moravcovou.** Seznámení s technikou pedig – pletení z proutků. Lze uplést košíky, mističky, tácky a různé ozdoby. (Akce se přesunula z března na duben).

Materiál lze zakoupit u nás (cena se odvíjí od velikosti výrobků).

Na akci je nutné se přihlásit do 7.4. na níže uvedených kontaktech (z důvodu omezeného počtu volných míst).

11.4. od 16 h. **Kurz vázání šátků na nošení miminek s paní Hankou Adamcovou**
Budete mít možnost seznámit se s nošením dětí, shlédnout šátky firmy Šanami a naučit se je vázat.

Dále bude předveden sortiment látkových plenek, eko praní a další sortiment pro miminka a maminky. Po skončení kurzu je možnost šátky a ostatní výrobky na místě zakoupit. Vstupné dobrovolné.

SEBEOBRANA PRO ŽENY

Termíny: 7.4. v 16 h.
17.4. v 16 h.
25.4. v 16 h.

Sebeobrana je vhodná pro ženy v každém věku, pokročilé i začátečnice. S sebou vhodné oblečení. Možné změny termínů a více informací s možností se přihlásit naleznete na webu: www.gakudo.estranky.cz nebo na níže uvedených kontaktech. Vstupné dobrovolné.

NZDM STREET

4. 4. v 18 h. **Večer na Důvěrné téma**
Beseda s pracovníkem Linky důvěry Pardubického kraje

18. 4. v 18.30 h. **Pomoc člověku**
Projekce skvělého dokumentu z festivalu Jeden svět. Režie Martin Štoll. Film seznamuje velmi poutavou a originální formou s různými druhy Služeb a pomoci pro uživatele drog v ČR.

24. 4. v 15 h. Turnaj v kulečnicku

V našich kostelech a na faře je ke koupi kniha **Pozvání k Večeři Páně.** Náš pan farář v ní popisuje co nám touto slavností nabízí Bůh a jak my můžeme v této největší modlitbě a slavnosti na Boží přátelství odpovídat. Knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad.

Zemřel další z našich nejstarších farníků **pan JUDr. Karel Kalivoda.** Snad jej v nebeském království vítali i ti, kterým mluvil na pohřbu (a nešli místo toho do hospody). My jsme se k nebešťanům připojili svou gratulací a s poděkováním za všechno, co jsme od pana Dr. Kalivody dostali tady na zemi.

Sbírka na děti z projektu „Adopce na dálku“ skončila. Do sbírky jste přispěli částkou 50.000 Kč. Z této částky můžeme zaplatit školné šesti adoptovaným dětem na jeden rok a dvěma dětem na dva roky. Kromě školného je každému dítěti zaplacená školní

uniforma, pomůcky, základní zdravotní péče a jedno plnohodnotné jídlo denně.

Jeden nejmenovaný dárců věnoval 80.000 Kč na projekt „Výstavba pedagogické školy“. Výstavba této školy byla zahájena v srpnu 2004 na okraji města Belgaum. Od března 2006 navštěvují školu děti z venkova, které jsou ve škole také ubytovány. Škola je již v provozu i přesto, že není úplně dokončena a potřebuje ještě společenskou místnost, která by sloužila dětem pro volnočasové aktivity.

Děkujeme, že jste nám věnovali nemalé částky peněz, které pomohou dětem v daleké Indii. Děkujeme, že nemyslíte jen na sebe. Děkujeme, že usilujete o lepší svět.

za OCH: Marcela Náhliková

LETNÍ KURZY MANŽELSKÝCH SETKÁNÍ 2008

Kurz je zaměřený na obnovu a prohloubení vztahů mezi manžely a v rodině. Účastníci se mohou manželské páry každého věku. Je možné s sebou vzít i děti, pro které je připraven poutavý program. Kurzů Manželských setkání se u nás zúčastnilo již téměř 4 000 manželských párů. Účast na tomto kurzu je velkou příležitostí pro manžele k obnovení a posílení vzájemné lásky, k výměně zkušeností i k duchovnímu prohloubení.

29. 6.- 6. 7. 2008 V Kroměříži

Příhlášky a bližší informace:

Ludmila Lněničková, Lánská 14, Svitavy,
e-mail: Ludmila.Lnenickova@seznam.cz
tel. 603 230 602, 604 789 838

16. - 24.8. 2008 v Třešti u Telče

Příhlášky a bližší informace: www.zr.ymca.cz nebo Hana Pištorová, YMCA-Živá rodina,

Na Poříčí 12, 115 30 Praha 1,
tel. 224 872 421, 606 745 048

e-mail: hana.pistorova@familia.cz

Další informace – letáčky v kostelích

Kouř vlaků dívá se, jak padá krůpěj rosy na vrásky baráků a unavených čel.

Tiše se otáčí, jak by se ohlížel, jak by se ohlížel a hledal ještě cosi.

Ivan Blatný

K mravencům mám zvláštní vztah už od dětství díky Sekorovu Ferdovi Mravenci. Kupovité hnízdo lesních mravenců se ale pro mne stalo opravdovým divem teprve tehdy, když jsem si jako student hmyziho chování uvědomil, že většinu příhod Ferdý Mravence si spisovatel ve svých kouzelných knížkách nevymyslel, ale že je buď vyčetl z odborné literatury nebo prostě odpozoval.

Když takové mravenišťe pozorujeme, najdeme v tom zmatku přece jen určitý řád. Pochopíme, že jednotlivé dělnice plní rozličné úlohy, a soustředíme-li se na jednu z nich, třeba se nám podaří určit i její profesi. Objevíme jedince, kteří se pachtí s hručkami hlíny, jehličím a jiným stavebním materiálem. To jsou stavitelé hnízda. Na okraji mraveniště upoutají naši pozornost dělnice, které se ničeho netknou a jen tykadly ohledávají přichozí. Budí dojem, jako by na celé to hemžení dozíraly. Jejich úkolem je skutečně držet stráž, kontrolovat kolemjdoucí a řídit plynulý přísun potravy. Shánka potravy je povinností mravenců zásobovačů. Snášejí potravu z nalezišť, která objevili nejbystřejší obyvatelé mraveniště, průzkumníci a lovci.

A kdo tomu všemu vládne, kdo to řídí? Očekáváte-li, že řeknu „královna“, tak vás zklamám: je pravda, že celou tu obrovskou rodinu zplodila jedna nebo několik matek, které se mohou dožít na hmyz rekordního stáří – dvacet i více let, ale jejich „inteligence“ – posuzována alespoň podle velikosti mozku – nedosahuje zdaleka úrovně obyčejných dělnic. Matka je jednoduše řečeno automat na vajíčka. Za svůj život jich může naklásť přes milion. Službu u matky a v temnotě plodových komor mají nejmladší dělnice, tzv. chůvy nebo pečovatelky. U některých mravenců je vytvořena i profese nosičů, ale našli bychom v mraveništi i dělnice, jejichž činnost nejlépe vystihuje pracovní zařazení skladník, zahradník, uklízečka, pasák, voják, funebrák či dojička.

Ferdův otec si nevymyslel ani to, že v mraveništi jsou „chytří“ a „hloupí“ mravenci. Byly prokázány obrovské rozdíly nejen ve fyzických schopnostech mravencích „občanů“, ale můžeme u nich pozorovat i různé stupně iniciativy, zvidavosti, agresivity, pracovitosti nebo orientačních schopností. Ti neaktivnější se stávají průzkumníky a lovci, pasivní dělnice to nedotáhnou dále než na sběrače medovice nebo pasáky mšic.

Mraveniště je skutečně jakýsi superorganismus a může mít hmotnost až desítek kilogramů. Je ale rozptýlen jako obrovská měňavka široko daleko okolo mraveniště, a protože se skládá z tisíců až milionů žaludků, není ani z ekologického hlediska zanedbatelným článkem přírodních společenstev. Kdybychom zvážili všechny mravence, kteří pročesávají naše lesy a pastviny, jejich hmotnost a spotřeba by byla větší než

Bylo to přesně druhého dubna, osení se sotva dralo z polí, ale u paty pouliční lampy na vysoce frekventované třídě, kde kolem dokola byly jen dlažební kostky, oblaka výfukových zplodin a nepřetržitý příboj decibelů, jsem spatřil pampelišku. Samozřejmě, nebylo to ještě žádné okrové oko, natož odkvetlé chmýří, nýbrž první krásně vykrojený zelený pampeliščí list, který snad ani nevypučel a ani nevyhnal z betonového prstence, jenž jej svíral, ale během jediného dopoledne doslova tady vybuchl. A od té chvíle jej pozoruji, a jaký div, ten zelený list nejenže skvěle vegetuje navzdory karcinogenům, jimiž je od božího rána sprejován, ale dokonce se množí a chundelatí v bohatý zelený trs, jako kdyby mobilizoval své síly k boji se špinavou ulicí na vlastní pěst. Co si má člověk myslet o takovém zázraku? I pokouším se nyní z toho nádherného trsu čtyřikrát denně něco vyčíst, a to přesně podle zásad, kterými nás ve škole učili rozumět přírodní reflexivní poezii, tedy v alegoriích a symbolech, a ty se samy nabízejí. Kupříkladu mě ta pampeliška naplňuje nadějí, že se stejně tak dobře může jednoho dne vynořit z kalných horizontů světa první modravé jezírko skutečného míru a všelidského porozumění. Jindy zase vzpomínám na všechny velikány, kteří taky na nic nedbali a odvážně se pustili do díla, jež pak převrátilo svět, na génie, kteří vyrostli z nezměrné bídě, a přece se jim dodnes v obdivu klaníme, na malíře, kteří v dětství nezažili příliš souladu, a na básníky, co vyrůstali v ratejnách a nakonec zcela nečekaně promluvili za nás za všechny? Ale bylo by ovšemže nespravedlivé, kdybych z toho trsu pampeliškových listů nevyvodil i alegorickou otázku pro nás. Jsme-li totiž opravdu jen chodící kus země, neměli bychom stejně odvážně hledat šanci a místo, jak rozželenat svět kolem sebe, aspoň pro ty nejbližší? Jestliže list volá list, jakpak by člověk nevolal člověka ...?

Věroslav Mertl

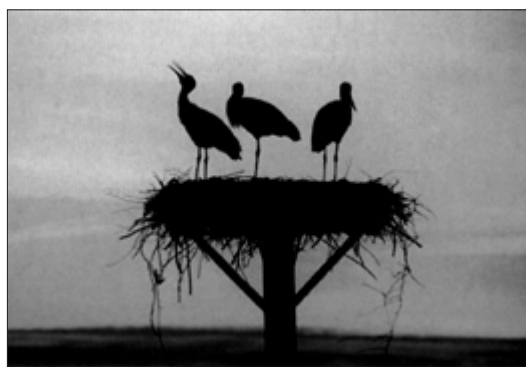

Foto: Milan Demela

u všech obratlovců žijících na stejné ploše. Účinně regulují počty škodlivého hmyzu a ročně vynesou na povrch až 50 gramů zeminy na každém čtverečním metru. Jejich přispěním tak vznikne během jednoho století asi centimetr nové ornice. Máme tedy mnoho důvodů mravence nejen obdivovat, ale i chránit.

Jan Žďárek

NÁŠ ROZHOVOR

MARIE BRŮNOVÁ

(1939) z Letohradu

Narodila jsem se jako Richtrová v Orlovně na Orlici, prý za velké bouřky. Rodiče dělali v Orlovně domovníctví, cvičilo se tam, v létě tancovalo na tancovačkách a v zimě na bálech, hrávalo se tam divadla. To bylo něco pro mě: stále plno lidí, kteří mě znali a opečovávali. Když byly plesy, tak se u nás v pokoji dámy přestrojovaly, protože tam nebyla šatna, a já mohla okukovat jejich róby a mohla jsem být dlouho vzhůru a kouknout se i do sálu. Pamatuji se na jeden staročeský bál, kdy byl sál vyzdobený krásnými staročeskými žalínami (velkými vlněnými šátky). Maminka obvykle měla kuchyni.

Když přišla válka, Němci Orlovnu zabrali a měli tam skladiště rádií a skleněných korálů. Lidé tehdy žili ve strachu. Naproti našemu bytu byl obecní úřad, kde sídlil pan starosta Krejsa a tajemník. Zde byli Němci častými hosty. Z Orlice bylo pozavíráno mnoho lidí. Pamatuji na pana Melnického, Šmída, Svobodu, několik mužských z domků, jediný pan Svoboda se po válce vrátil. Já se tehdy Němců bála, protože strašně křičeli. Maminka krmila potají husu, měli jsme ji v kůlně a v noci jsme ji chodily spolu krmít, aby nás nikdo neviděl a husu nám nezabavili. Tatínek zase jezdil pro sýrárnu s nákladním autem, a to jsme také o něj s maminkou měly strachu, aby se vrátil, aby nám ho Němci někde nezavřeli.

Bratr Slávek byl o 9 roků starší, už byl ze školy venku a začal chodit do Obchodní školy v Chocni. Jenže Němci všechny české školy zavřeli a Slávka strčili od pracovního úřadu na Orlici do továrny. On se proto hodně trápil a navíc z toho rámusu ho začala bolet hlava. Nemohl tam bolestí vydržet. Chodila jsem mu naproti, on šel vždy s bančičkou a nařikal: „Mně ti tak strašně bolí hlava!“ Pak začal zvracet a musel ulehnout, přijel za ním dr. Sázavský, lékař od „pokladny“, ani ho pořádně neprohlédl a povídá: „Ty kluku, ještě jsi nic neudělal, a už chceš marodit?“ Jenže jeho stav se nelepšil. Tatínek už tehdy měl své auto a drožkařil. Jezdil často i do nemocnice, protože tehdy ještě nebyly sanitky, takže vozil nemocné s různými nemocemi (spála, žloutenka, záskrt, atd.) Tatínek měl časté angíny, kolikrát mu v nemocnici řezali mandle, a on po zákroku jel obyčejně hned autem domů. Co on si s tím zkusil! Proto se znal s mnoha lékaři, kteří mu doporučili, aby tatínek zavezl Slávka do Prahy na kliniku, tam že už mají penicilin, který tady v okolí ještě nebyl. Naši nakoupili benzínu, dali do auta peřiny a jeli pro Slávka do nemocnice do Ústí. Jenže Slávek právě zemřel na zápal mozkových blan, bylo to v lednu 1945. (Později jsme se dozvěděli, že právě ten den Němci tu pražskou kli-

niku rozbombardovali.) Bylo to strašné. Naši vystrojili pohřeb z Orlovny, bylo tam 60 párů družic a mládenců. Dodnes mám vše v živé paměti. Po pohřbu byla hostina v Orlovně a já jsem jako malá nemohla pochopit, proč jsou všichni najednou veselí a tancují, když na pohřbu tak brečeli. Maminka mně říkala: „Viš, to má Slávek jako místo svatby.“ Takový už je svět. Všichni jsme moc truchlili a já jsem stále chtěla někoho, abych nebyla sama, a tak za rok se narodila sestra Liduška. Mně bylo 7 let. Sestra se narodila na Kopečkovou pouť, a když přijela porodní babička, paní Malá z Kyšperka, poslali mě s Peškarovým na pouť, abych se doma nepletla. A na tu pouť nezapomenu do smrti. Byli jsme na housenkové dráze a já myslela, že tam umřu, brečela jsem tam, řvala, ale nezastavili...

Když jsme se přestěhovali z Orlovny k tatínkovým rodičům na Orlici ke mlýnu do chalupy s hospodářstvím, tak skončilo mé dětství. Mně bylo asi 9 let, bylo tam strašné práce a tatínek u toho ještě drožkařil. Děda s babičkou už mnoho nezvládli, ale ještě aspoň šli knoflíky, snažili se být užiteční. Já měla na starosti hlavně Lidušku. V té době už chodila a začala nám utíkat, bylo těžké ji uhlídat. O prázdninách jsem musela mýt nádobí, velké mlíkařské baňky, dojačku a k tomu Liduška na starosti. Musela jsem ohřát hodně vody, aby se nádobí dobře umylo, a do toho mi utekla Liduška. To jsem musela nechat všeho a letět ji hledat, byla velmi čilá. Také jsem vařila, nejvíc bramboračku nebo brambory, smaženici, hlávkový salát se sedlým mlékem, byla to docela dobrota. Nejhorší bylo mlátit cepama slámu na povíslu, to jsem se za nic na světě nemohla naučit. Naštěstí brzo přišly mlátičky a já jsem mlátit nemusela. Ostatní děti se chodily koupat ke splavu a já nevěděla, co dřív... Byla jsem tintítko, v 7. třídě jsem vážila 27 kg a měřila 138 cm. Když jsem chodila už do měšťanky, mamince se udělalo špatně a já se musela naučit dojit

krávy. Než jsem podojila jednu krávu, trvalo to ¾ hodiny a já z toho byla úplně vyřízená. Pak teprve jsem šla ráno do školy.

Po škole jsem se šla učit do Harcova u Liberce na prodavačku v Jednotě, a pak ještě kurz pro vedoucí prodejen textilu i potravin. Moje první místo v r. 1954 bylo prodávání u Moravců „Plátenků“ na Kunčicích, kde měli textilní prodejnu. Tam se mně moc líbilo, oni dva byli jako mí druzí rodiče a cítila jsem se tam jako doma. Pamatuju, že moje první práce byla polepovat spartakiádní trička nebo jsem měřila nějakou portu po pěti metrech a při tom jsem vzdychala: „To je hrozný, to je hrozný.“ A pan Moravec mi řekl: „Nenaříkej, pomalu Prahu vystavěli, tak to taky uděláš!“ Když byla inventura, tak pan Moravec zas hrozně nerad počítal knoflíky,

tak jsem je počítala já, protože mě to bavilo. Zažili jsme tam spoustu legrace. Pak začala moje pouť po prodejních Jednoty (potraviny v Rokytnici, Lichkově, Lukavici, pojízdný autobus s textilem...). To prodávání potravin tenkrát bylo těžké. Třeba práškový cukr byl ve velkém pytli, tvrdý jak kámen, a ženské před posvěcením chtěly cukr. Tak jsem vzala závaží a kudlu, kus cukru takhle odlomila a pak ten kus nastrouhala na struhadle. Než se ustrouhale půl kila, to dalo zabrat... Prodávala jsem snad všechno – od masa, přes hřebíky, až k textilu...

Po čase jsem se vdala a přestěhovali jsme se do Letohradu do domku, který jsme koupili a 20 let opravovali. Narodily se nám dvě děti. Neměli jsme moc peněz, tak jsme šetřili, kde se dalo. Jednou jsem chtěla Petrušce ušít zástěrku, tak mi maminka dala starou blůzu na přešití, a byla zástěrka. Manžel pracoval v uranových dolech a domů jezdil jen na neděli, někdy ani to ne. Po čase tam manžel skončil a jezdil v Perle jako šofér. Když děti trochu povyroستly, dala jsem je do školky a šla prodávat do partiové prodejny, kde jsem byla 23 let. Moc se mně tam líbilo, a manžel mně kolikrát říkal: „Ty se tam můžeš jít už i vyspat, jak tam seš dlouho.“ Prodávala jsem velmi ráda, měla jsem ráda lidi a bavilo mě to. Dostávali jsme tam pěkné zboží, ženské tam rády chodily a za dvacku si koupily třeba na blůzu. Dodnes mně některé říkají, jak dlouho jim vydržely cejchy, ušité z látky od nás. Fungovala jsem tam také jako vrba – často si leckterá žena postěžovala, to byly úplně horory, když mi některé vyprávěly, co zkusí od chlapů. Nebo se zas někdo špatně vyspal, ale já měla zaplat' Pán Bůh dost trpělivosti a nezlobila se na nikoho. Nic mi nepřišlo zatěžko a snažila jsem se ty, co se trápiły, povzbudit. Než jsem odešla do důchodu, začaly mně nějaké zdravotní potíže a také jsem měla obavy, jak vydržím doma bez krámu, bez práce, která mě tak bavila. Ale ono to šlo... Manžel začal marodit s ledvinami, musel jezdit 2x

NAŠE DNY

Je večer a v pokoji se ozve stokrát ohraná melodie mobilního telefonu. Blažena vezme přístroj do ruky a uvažuje: „Neznámé číslo... Přece takhle večer nebudou volat ty otravné firmy, co tak výhodně něco nabízejí... Pojištění, batůžek s medvídkem Pů, členství v dětském knižním klubu a naposled sadu slipů nebo spodních kalhotek zcela zdarma! Co mně dalo práce vysvětlit té ženské, že nic nechci, i když to je zadarmo... Nemohla to pochopit... A kde vůbec berou moje číslo?... To mě teda dožírá...!“

V tomto rozpoložení přijala Blažena Formánková hovor a odměřeně vyštěkla: „Prosím!“ Na druhé straně se ozvalo: „Ahoj Blážo, tady Helena Závěská z Litoměřic...“

V tu chvíli Bláža úplně roztála a nadšeně zvolá: „Heleno, no to je ale překvapení... Jak se máš, ty stará vojno?“ Takhle důvěrně oslovuje Blažena jen jedinou ženu nad 40 let, protože ví, že se neurází, ale začne se hned smát. A Helena se opravdu rozesměje: „No, tohle jsem potřebovala slyšet... Blážo, já jsem úplně vyřízená... Čekám návštěvu...“

„Ale copak, tchyně přijede na vizitaci?“ zeptá se soustrastně Blažena.

„Ne, to ne, žádná návštěva, to se jen tak říká, rozumíš... čekám ty svoje dny... a já jsem ti před tím pokaždé tak hrozně nervózní a naměkko... Pořád bych brečela a všechno mě dojímal. Já vím, že to jsou jen hormony, ale co s tím mám prosím tě dělat? Já si někdy připadám jak blázen...“

„Aha, už chápu“, uleví se Blaženě, „to tě můžu ujistit, že jsme na tom všechny tak nějak podobně. To mě taky sebemenší věc přivede k slzám...“

„No, vid?“ ožije trochu Helena, „já bych v tyhle dny nejradši vůbec nechodila mezi lidi, protože nikdy nevím, co mě kde dojme. Třeba vůbec nemůžu koukat na zprávy – víš, ty mordy ve světě a násilí a bezpráví a bezmoc...“

týdně na dialýzu do Svitav. A když se přidal zápal plic, zemřel. Volali mně to o Kopečkové pouti, zrovna jsem pekla masovou roládu, a ani jsem to nemohla dodělat. Najednou jsem zůstala sama a bylo hned kupa starostí. Nemohla jsem se z toho vzpamatovat. Na té pouti vnučka vyhrála na los malého pejska, kterého mně dali, abych tolik netruchlila a měla jinou starost. Toho pejska jsem měla téměř 15 let a byl to velký kamarád. Chodili jsme spolu ven a do lesa na dříví, povídali jsme si, a on tomu rozuměl, vítal mě, když jsem přišla domů... Před dvěma měsíci odešel do psího ráje, takže teď mi zbyly mé dvě hodné děti, 4 vnučata, zeť a snacha, sestra – moje Liduška s rodinou a ostatní příbuzní a sousedé, kteří mi pomáhají. Já tak ráda někoho potkám a s někým promluví. To když přijdu ze města a nikoho cestou nepotkám, hned mám po náladě... Já mám lidi ráda ... /M

„Prosím tě, co tě to napadá, koukat na zprávy?! Ty jsou k pláči i normálně, natož v naše dny! Prostě na to nekoukej a bastařidli!“ předává Blažena své zkušenosti. „To já se ti v naše dny spolehlivě rozbřečím nad krabicí fotek. Když vidím, jak jsme byli malí, taková pěkná, v záplatovaných pyžamkách, k pomuchlání... A naši, jaký byli hubený děti, kalhoty na jednu kšandu, na hraní měli nějaký polínka... a když vidím fotku dědy a babičky z dětství, co ti asi teprv zažili! Na fotkách jsou bosí nebo v ušmudlaných zástěrkách, za nima stojí táta ve vojenském mundúru, protože musel do války... To já ti mám vždycky chuť vstoupit k nim na tu fotku, obejmout je a říct jim, že na ně myslíme...“

„Máš pravdu, děti mě taky dojímaj. Dětství je takový tajuplný, hodně nás poznamenává... To já jsem ti jednou uronila slzu nad normální malou holčičkou, která šla do školy. Rozumíš – šla zvesela, na zádech satůrek a v ruce pytlík s botama. A já se ti na ni zakoukám a v tu ránu mi zvlhly oči! Říkala jsem si – holka, copak tě asi v životě čeká? Jestlipak si najdeš dobrýho kluka nebo nějakýho prevíta? ... Klasika – dva dny před návštěvou...“ přidá Helena a už není smutná, ale veselá, protože poznala, že v tom není sama.

„Tak přesně tohle se mi stalo s nějakou těhotnou paní. Šla si po chodníku, já se na ni zadívala a napadlo mě – jestlipak budeš mít dobrý porod? Jestlipak tě tvé dítě v životě potěší? Jestlipak tvé dítě bude mít i tátu? ... A hned mokré oči... Dobrý, co?“ trumfovala Blažena Helenu svými příhodami ve snaze zvednou jí náladu.

„Pche, to nic není, teď se podrž stolu... Já se jednou v naše dny rozbřečela dojetím nad tím, že auto dalo na přechodu přednost chodci“, vyprskla smíchy Helena a pokračuje, „prostě mi přišlo od toho řidiče velkorysý, že zastavil a nechal přejít toho starýho pomalýho dědu...“

„Tak to je skvělý“, směje se Blažena, „ale nemysli si, mně se stalo to samý, když jsem viděla na přechodu babičku s hůlkou, kterou vedl nějaký hoch, asi vnuk, a z obou stran stála auta a čekala, až přejdou... Ta bábin-ka tam šla jak nevěsta k oltáři... Co ti mám povídat, hned jsem měla na krajíčku...“

„No paráda“, směje se Helena a přidává: „Ale tohle se ti určitě nestalo...“

„Ven s tím, hořím nedečkavostí“, pobízí ji Bláža.

„Mě ti jednou v naše dny dojala škola! Prostě jdu kolem školy a vidím, že v osvětlené třídě

Foto: Viktor Skrebneski

sedí žáci a poslouchají učitele.“

„Tak to se mi opravdu ještě nestalo...“ odpoví Blažena.

„Víš, mě přišlo hezký, že ti puberťáci, i když se jim nechce, tak ráno vstanou a jdou do školy a něco se tam naučí... A že ti učitelé, i když se jim nechce, tak ráno taky vstanou a jdou mezi tu smečku a něco je učí...“ vysvětluje Helena a obě se nahlas smějí.

„Ale jo, je to legrace, vid?“ Ono na tom, co nás v naše dny dojímal, vlastně něco k smíchu je, ale něco taky ne, takže na psychiatra to není, neměj obavy“, uvažuje Blažena. „Kdyby člověk viděl jen to, jak brečí ženská u přechodu pro chodce, tak by si opravdu řekl, že je blázen. Ale když víš, co je za tím... To je takový tvojí pohlazení těm lidem...“

„Iná jo, my ženský jsme holt křehký stvoření, vid?“ Ale chlapům ani muk – ti pro tohle nemají pochopení. Tohle je jen mezi námi, děvčaty“, odpoví Helena.

„To se ví! A drž se...“

„Jasně, už se těším, co mě zase dojme“, zakončuje zvesela Helena.

„Tak za měsíc na slyšenou!“ /M

Jsmo tady po vůli tvojí,
ty jsi nás povolal z tmy –
Jak v oule včel se nás rojí...
Jsi pán náš? – Co však jsme my?

Tvé děti či jenom stádo?
Jsi, bys nás jatkami ved
v posmrtné své eldorádo
či v předpekli nových béd?

Josef Kalus (1855-1934)

RODINA

NEJNEBEZPEČNĚJŠÍ JSOU MALÉ, ZACÍNÁJÍCÍ SEKTY

Češi přestávají být ateisty, ale klasická náboženství je nelákají, říká MUDr. Prokop Remeš ze Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů. Moderní individualismus je vede k vytváření vlastních náboženství ve stylu: Co mi kdo bude povídat, stejně to vím všechno nejlíp.

Jsou pro sekty typické nějaké „ulítlosti“?

Charismatická osobnost v čele malé sekty dokáže lidi zmanipulovat k leccemu. My Češi jsme proti institucím zaměřeni, a proti církvím zvláště. Ale podle některých sociologů náboženství mají církve z hlediska širší společnosti pozitivní vliv, protože takzvaně ulité lidi umírňují a usměrňují. Církev přece vždycky bojovala proti pověrám, kacíře pro jistotu upalovala. Kontakt s Bohem ať tady má pan farář, a vy se prostě modlete. Lidé, kteří se dnes dostávají do víru své probuzené religiozity, jsou ochotni skočit na lep leckomu. Matka Lasana, matka Diesana, Mesiáš Dvorský, vesmírní lidé – to jsou přece všechny ulítlosti.

Náboženskou potřebu považujete za genetickou danost člověka. Jak se podle Vás projevuje v naší soudobé společnosti? Dvěma zdánlivě protikladnými trendy: na jedné straně narůstá vědomá náboženská: roste počet lidí, kteří se cítí být věřící. Ale současně klesá počet lidí, kteří se cítí být identifikováni s nějakým konkrétním náboženstvím nebo skupinou, v rámci křesťanství to znamená s církvemi. Je to trend nejen v České republice, ale všude na západě. Charakterizoval bych to jako náboženskou vágnost, mělkost či dokonce plytkost.

Čím to?

Hodně ateistů je zklamáno, že některé otázky nejsou řešitelné v rámci vědeckého paradigmatu. V konfrontaci s tímto zklamáním postupně zjišťují, že asi nějakou víru mají. Ale současně je zde velký tlak na individualismus, svobodu a konzumismus – a tak lidé si vytvářejí vlastní náboženství ve stylu: „Co mi kdo bude povídat, stejně to vím všechno nejlíp.“

Na druhé straně spousta lidí podléhá právě dnes sektám, které jsou ještě přísnější a mají to myšlenkové paradigma ještě užší.

Jak Yalom hezky popisuje ve své publikaci Existenciální psychoterapie: když člověk skepticky odvrhne všechno, zchaotičtí mu svět. Což je velmi zúzkostňující a u mnoha lidí to může vést k touze hledat jasnou kognitivní strukturu světa, kterou přijímají poznání. Podle Fromma je ostatně proklamovaná a vědomá touha po svobodě v protikladu k nevědomým potřebám jistoty a svobodný, nestrukturovaný svět nás zúzkostňuje natolik, že tím Fromm vysvětloval i velká totalit-

ni hnutí 20. století, hlavně nacismus.

Co se dělo s naší potřebou náboženskosti za minulého režimu?

Totalita měla silně religiozni prvky: třeba 1. máj. Anebo: chodit do Mauzolea na Rudém náměstí, kde leží 80 let stará mrtvola, a uctívat ji... to je přece náboženský prvek par excellence. Komunisté tuto obřadní náboženskou potřebu dokonce vědomě reflektovali: například místo křtu nabídli lidem vítání občánků.

Stoupá v poslední době množství sekt nebo lidí, kteří jim propadají?

Ne, myslím, že tak to není. A zkušenost z klasických sekt, kde se to dá sledovat, spíš ukazuje, že toto množství klesá. Svědkové Jehovovi i velké sekty, které sem přišly po revoluci, stagnují. Zřejmě to souvisí s oním obecným trendem úbytku lidí, kteří se s něčím ztotožňují.

Lidé jsou ochotni uznávat spíše bezprostřední osobní autoritu. Před organizacemi se máme na pozoru, ale když to bude člověk, který se mnou mluví... všimněte si třeba na politické scéně, jak získávají strany s výraznými autoritami. Čím je vůdce strany výraznější autoritou, tím víc boduje. Iracionálně se bojíme institucí, a proto skáče do područí osobních autorit. Proto mohou dobře fungovat malé sekty, protože stojí na autoritě jedince.

Které sekty u nás považujete za nejnebezpečnější?

Právě malé sekty, jež se teprve rodí a jsou vázány přímo na vůdce. Když se posléze zinstitutionalizují, je to lepší, protože instituce nás sice znesvobodňuje, ale zároveň brání zneužití moci. Když by si u svědků Jehovových vymyslelo jejich vedení nějakou zjevnou destruktivitu, než by prošla jejich strukturou, rozmělnila by se. Kdežto když jde o přímý vztah s charismatickou osobností, tak to může skončit tragicky. Pominu-li odmítání transfuzí u svědků Jehovových, pak vždy, když sekty dovedly někoho ke smrti, šlo o miniaturní sekty. A proti odmítáním transfuzí mají už i dnešní svědkové Jehovovi mnoho výhrad.

Ale Óm širikjó byla velká sekta.

Ano, ale všichni byli vázání přímo na Šóko Asaharu. Když je pak všechny pozatýkali, čímž ztratili s Asaharou kontakt, najednou se začali bránit, že podlehl jeho osobnímu charismatu a nechali se zmanipulovat. Což je asi pravda.

Myslíte, že by se něco podobného jako sarinový útok v japonském metru mohlo stát i u nás?

Určitě. Dříve nebo později se to stane.

Může se společnost bránit?

Těžko. Sekta si totiž všechno, co je zaměřeno proti ní, zpracuje jako důkaz své vyvolenosti, své pravdy. Takže tlak zvenčí ji naopak posiluje. Fenomén islámem motivovaného terorismu je ostatně také vlastně sektářství miniaturních skupin. Usáma bin Ládín je přece náboženský vůdce, nikoli politický. Jeho projevy na internetu jsou náboženské pro-

jevy, klade náboženské požadavky. Zatímco třeba konflikt v severním Irsku je krypto-náboženský, ve své podstatě jde o nacionalismus.

Noví členové jsou zpravidla nadšeni, pak ale často chtějí odejít. Čím to?

Křivka přichylnosti k sektě obvykle probíhá analogicky zamilovaností: v první fázi je člověk nadšený skupinou, lidmi a pozitivy, které mu to dává. Po určité době ale začíná vnímat i kriticky. Chápe, že vše není tak černobílé, jak to učení sekty prezentuje. Navíc je v sektách většinou velké nasazení pro určitý životní styl a jedinec si začne říkat, jestli to celé nebyl omyl. Je zklamán z lidí, z vedení...

Souvisí to s vývojem morálního myšlení?

Jistě. V určité fázi vývoje se všichni přimykáme k určitému jasně danému černobílému systému. Ale jak naše osobnost zrraje, nahlížíme, že to tak úplně není, že ta černobílost není schopná popsat složitost světa. To neznamená, že daný systém hned zavrhneme, ale chápeme, že v konkrétních situacích musíme volit mezi dvěma zly a musíme unést své rozhodnutí. Musím umět zalhat, když jsem vyslýchán v totalitním systému na státní bezpečnosti. I když vím, že lhát se nemá. Ale v té situaci je to menší zlo. A takovými situacemi procházejí i lidé v sektě. Osobnostní zrání přinese moment nahlédnutí, který vede ke zklamání z černobílého vidění sekty.

Můžete uvést konkrétní příklad?

Svědkové Jehovovi se velmi snažili, aby byli registrováni jako oficiální náboženská společnost. Při registraci však zcela zjevně zalhali, když tvrdili, že neučí odmítání krevní transfuze, neučí odmítání vojenské služby, neučí odmítání civilní služby. Zřejmě tak učinili po konzultaci se svými právníky v Brooklynu. Úvaha byla, že to neučí oni, ale učí to Bible, tudíž nebudou lhát, když řeknou, že oni to neučí. Jenže v našem prostředí nemá americké právnícké myšlení tradici, zvlášť v roce 1993, kdy registrace proběhla. Takže jim to bylo spíš ke škodě, neboť mnoho svědků vystoupilo. Pro řadové členy byla taková lež jejich vedení, které je ještě do nedávna vybízelo, že je lepší jít do vězení než se zpronečit své víře, těžkým šokem.

Která sekta je u nás největší?

Pokud nazveme svědky Jehovovy sektou, pak oni. A já bych je za sektu považoval, protože stále ještě fungují značně totalitně. A takovým osobním kritériem pro mě je jejich učení o transfuzi. V okamžiku, kdy je odvolají, přestanou pro mě být sektou. Udělají ten pohyb, který udělali třeba adventisté. Ti byli ještě mezi válkami jasnou sektou, za posledních 50 let se zetablovali.

Počet členů sekt u nás tedy stagnuje?

Svědkové Jehovovi mají od pětadesátého roku zhruba 16 tisíc členů, tedy bráno podle toho, koho oni sami za své členy považují. Ale narůstá počet vnějších příznivců, kteří se cítí být svědky Jehovovými – těch je dnes asi 29 tisíc. To je ta plytká religiozita, o které jsem mluvil. Ale klesá počet lidí jas-

ně definovaného jádra. Mormonů je u nás asi 2000, také posledních 10 let stagnují. To jsou dvě největší sekty. A pak tu jsou všelike skupinky, spíše hnutí, například skupinky Hnutí víry: R.O.F.C., Victory church, Triumfální centrum víry, Dómata atd., takových sborů je spousta.

Čím se liší sekta od církve?

Sekta mezi sebou nesnese lidi, kteří kriticky hodnotí oficiální učení. Jakmile někdo zpochybní černobílé vidění vedení, musí odejít. I v církvích jsou samozřejmě lidé, kteří vidí neradí, že někdo myslí samostatně. Fakticky tam ale takoví lidé zůstat mohou, mohou se považovat za členy církve a i sama církev je za své členy považuje.

Motivy ke členství v sektách

Osobnostní faktory

- osobnosti se silnou tendencí k závislosti
- lidé silně věřící, připravení (až toužící) přinášet oběti
- lidé, kteří cítí potřebu utéci od vulgárního konzumu
- lidé, u nichž přetrvává potřeba autority, přirozená v dětství

Situační proměnné:

- lidé, kteří prožívají či prožili něco hrůzného a potřebují „změnit svůj život“
- jedinci strádající osamělostí

Když chce náš blízký vstoupit do sekty

V našem prostředí se ukázalo, že perspektivnější, než působit na samotného člověka vstoupivšího do sekty, je působit na jeho rodinné příslušníky, aby dotyčného nezavrhli. Tím spíše, že 80% vstupů do sekt je projevem separačního procesu. Když rodiny udržují příliš silné vazby a rodiče jsou „chobotnicoví“, dětem prakticky nezbyvá, než udělat opravdu radikální krok, aby se osamostatnily. Takže odejdou třeba do hnutí Hare Krišna. A když takoví rodiče přijdou za mnou na poradě, hledím na ně, poslouchám je a říkám si, že být na místě jejich dítěte,

NEVYSTAČÍME SI S DĚLENÍM NA HRDINY A PADOUCHY ...

Po válce se ustálila představa, že Rakousko bylo první Hitlerovou obětí. Teprve postupně historici přišli s tím, že se do značné míry nacifikovalo samo. Co bylo rozhodující pro takovou proměnu paradigmatu?

Já tu debatu považuji trochu za nesmyslnou. Existovalo přece obojí. Rakousko jako stát bylo obětí, ale Rakušané samozřejmě stáli za nacismem, za terorem, za zločiny. V březnu 1938 byla podpora nacistů mnohem silnější než hlasy proti, nesmíme ale zapomínat na to, že někteří Rakušané byli opravdovými oběťmi, zažili perzekuce a pronásledování. Nám historikům se nicméně nepodařilo vyprávět takové dějiny, v nichž by stáli pachatelé i oběti vedle sebe. Vyvinula se mentalita buď – anebo, která není historicky udržitelná.

z rozhovoru

s Gerhardem Jagschitzem, profesorem dějin na Vídeňské univerzitě, A2

utekl bych snad rovnou do Indie. Separací krok je vlastně pozitivní věc, a když se tu separaci podaří zvládnout na straně rodiny, umožňuje to pak dospělý návrat.

Takže když někdo blízký chce vstoupit do sekty, tak bychom hlavně neměli dopustit ztrátu veškerého kontaktu, ale naopak, měli bychom se snažit s ním udržet blízký mezilidský vztah. Pak má totiž šanci se vrátit. Rozmlouvání nefunguje. Když se totiž člověk přimyká k nové identitě, vnímá všechny rozmlouvající jako nepřátele a naopak ho to utvrzuje v konverzi. V okamžiku, kdy začne mít pochybnosti, sám začíná hledat protiarumenty. A tady už je zase rozmlouvání zbytečné, protože on sám je nastartován ve svém vývoji k odchodu.

Popravdě sekty jsou spíše průchodáky, nikoli černé díry. Šance dostat se ven je relativně velká. Čtyři z pěti lidí, kteří do sekty vstoupili, zase odejdou. Ale většinou až po letech. Trvá to dlouho a po tu dobu to musí okolí zvládnout. *Psychologie dnes, 7/2007*

pokračování ze str. 5

PETR EBEN - setkání s člověkem

Život má přednost

V souvislosti s rytmickými písněmi jsem se na Petra Ebena st. obrátil ještě jednou. Rozšířila se totiž zpráva, že někteří návštěvníci kostelů považují tyto písně za nedůstojné kostelního prostoru a žádali Františka Tomáška, tehdy ještě biskupa, aby vydal zákaz pro jejich zpívání v kostelích. Začalo to být vážné, pan biskup byl spíše pro zákaz, aby uklidnil stěžovatele. Obrátil jsem se na Petra Ebena s prosbou o pomoc. Ten věděl velmi dobře, že mnohé písně mají melodie nezralé a všelijaké, podobně jako já jsem věděl, že mnohé mají všelijaká slova. S mnohou melodií a s mnohými slovy se dalo těžko souhlasit. Nebylo ovšem správné jedním rázem zamítnout nové možnosti, které rytmické písně do kostela vnášely. Dohodli jsme se, že oba napíšeme své důvody pro jejich zachování, on z hlediska hudebního, já z hlediska pastoračního. Dopadlo to dobře. Pan biskup nás laskavě přijal, převzal naše písemná vyjádření a v přátelském rozhovoru se přiklonil na naši stranu.

Eben měl všechny důvody pro tento svůj postoj, protože miloval život a přál jeho rozvoji. V dětství „jsem zakusil strach i hlad a několikrát jsem se podíval smrti přímo z očí do očí. A tu jsem si musel srovnat v hlavě několik velkých otázek, které by jinak patnáctiletého kluka asi nenapadly: jestli jsem se hloupě nenarodil do špatných časů, jestli to je všechno jenom náhoda a já mám prostě smůlu, anebo jestli za vším je hlubší smysl a velká naděje. A jestli smrt je opravdu stěna, za kterou všechno končí, či jestli tam na mě čeká něco jiného. A právě tam jsem se naučil milovat život, doufat a věřit.“³ Eben mluvil o svém optimismu, že je „chronický, racionálními důvody naprosto neopodstatněný, zato tím nenapravitelnější. Láska ke všemu, k poštovním známčkám, k propisovacím tužkám, k pohlednicím, ke kresle-

ným vtipům, k básním, ke své práci, ke zvířatům (zvláště psům), k dětem, ke své ženě, k lidem i k Pánu Bohu“

Vzácný učitel

Ve svých šedesáti letech byl jmenován docentem a zasloužilým umělcem. „Možná, že někdo ode mne očekával, že vyznamenání striktně odmítnu. Kdyby toto jmenování přišlo o deset let dříve, bylo by takové gesto hrdinským činem a mělo svůj dopad.“

Foto: ing. František Veselý

Nevím ovšem, zda bych to byl tehdy dokázal. Avšak v době, kdy se bývalý režim pomalu ale jistě rozkládal, už by mi to připadalo jako silácké gesto, zvláště v kontextu s ostatními umělci, kteří tento titul obdrželi současně se mnou jako náplast za přestálá příkoří.“

Jeho univerzitní žáci na něho s láskou vzpomínají. Požádal jsem tři z nich o pět řádek o svém učiteli. Vzácně se shodují: „Člověk, na kterého se nezapomíná – noblesní, laskavý, skromný, empatický. Jako učitel byl přísný (laskavě) a spravedlivý. Jeho přednášky patřily k tomu nejzajímavějšímu, co nás během studií potkalo. Velmi jsme se styděli být nepřipravení a neumět. Jeho hudba mě provázela od dětství, ať už jsem byla v roli posluchače nebo interpreta. Jeho mešní ordinárium jsem určitě zpívala více než dvoutisíckrát.“ (Markéta Kabelková). „Byl noblesní, spravedlivý... A člověk? Nezapomenu na jedno z našich posledních setkání, kdy jsme se vzájemně svěřili s bolestmi, které nás v životě právě potkaly. Dovedl chápat jejich smysl, vcítit se a nést je aspoň chvíli se mnou. O svém křesťanství nemluvil, ale žil ho.“ (Dagmar Štefancová). „Vzácná osobnost české hudební kultury 20. století. Výborný skladatel, který vytvořil rozsáhlé invenční námětem i způsobem zpracování vynikající dílo, výborný interpret klavírní a varhanní, improvizátor a hluboký znalec hudební literatury. ...laskavý a metodicky vytříbený učitel, na jehož lekce všichni žáci s nadšením vzpomínají...“ (Vojtěch Mojžíš).

V roce 1990 uspořádala Staatliche Hochschule für Musik v Mnichově koncert českých skladatelů nazvaný Československá noc. Před koncertem rozeslali dotazníky, které pak byly vyplněné vystaveny během koncertu. Jak odpověděl Petr Eben?

Kde byste chtěl žít? V podstatě nemáme žádnou volbu. Vazba na zemi, v níž jsme se narodili, je tak silná, že může být prolomena jenom v nejtěžších a nejzávažnějších případech.

Co pro vás znamená dokonalé pozemské štěstí? Harmonii s okolním světem a se sebou samým, čehož se dá dosáhnout pomocí harmonie se světem nadpozemským.

Jaké chyby nepromijíte? Promijím všechny, což ale neznamená, že by nezasloužily odpovídající trest.

Váš nejoblíbenější hrdina (hrdinka) v reálném světě? Václav Havel a Matka Tereza.

Váš oblíbený hrdina v dějinách? Jeremiáš.

Váš oblíbený hrdina v literatuře? David Small, tj. rabín z detektivních povídek Harry Kemelmana The Rabi Stories.

Váš oblíbený malíř? El Greco, Georges de la Tour, Georges Rouault, Marc Chagall.

Váš oblíbený skladatel? Johannes Brahms, Gustav Mahler, Olivier Messiaen.

Kterých vlastností si nejvíce ceníte u muže? Objektivitu a humoru.

Kterých vlastností si nejvíce ceníte u ženy? Vřelosti a smyslu pro humor.

Vaše nejoblíbenější ctnost? Vděčnost a trpělivost.

Vaše zájmy: Výtvarné umění.

Čím nejvíce opovrhujete? Toto slovo neznám. Nihil humani mihi alienum puto. (Nic lidského mi není cizí.)

Čeho si u svých přátel vážíte nejvíce? Ohleduplnosti.

Váš sen o štěstí? V tomto ohledu nesním.

Co by pro vás bylo největším neštěstím? Ztratit životní směr.

Vaše oblíbená barva? Modrá.

Vaše oblíbená květina? Mateřídouška.

Váš oblíbený kámen? Onyx.

Váš oblíbený pták? Skřivan.

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 6.4. 3. velikonoční
7.15 h. Letohrad Sk 2,14,22-28
8.45 h. Lukavice Ž 16
10.15 h. Letohrad 1 P 1,17-21
Lk 24,13-35

sobota 12.4. 19 h. Lukavice
neděle 13.4. 4. velikonoční
sbírka na bohoslovce
7.15 h. Letohrad Sk 2,14a.36-41
8.45 h. Mistrovice Ž 23
10.15 h. Letohrad 1 P 2,20b-25
J 10,1-10

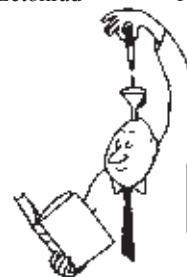
sobota 19.4. 19 h. Mistrovice
neděle 20.4. 5. velikonoční
sbírka na opravu orlického kostela
7.15 h. Letohrad Sk 6,1-7
8.45 h. Lukavice Ž 33
10.15 h. Letohrad 1 P 2,4-9
J 14,1-12

sobota 26.4. 19 h. Lukavice
neděle 27.4. 6. velikonoční
7.15 h. Letohrad Sk 8,5-8.14-17
8.45 h. Mistrovice Ž 66
10.15 h. Letohrad 1 P 3,15-18
J 14,15-21

čtvrtek 1.5.

Slavnost Nanebevstoupení Páně

sobota 3.5. 19 h. Mistrovice
neděle 4.5. 7. velikonoční
poutní slavnost v Lukavici
7.15 h. Letohrad Sk 1, 12-14
8.45 h. Lukavice Ž 27
10.15 h. Letohrad 1 P 17,1-11a

Váš oblíbený spisovatel? Elias Canetti.
Váš oblíbený básník? František Halas, Reinert Maria Rilke.

Co si nejvíce ošklívíte? Násilí.
Jakou reformu nejvíce obdivujete? Sv. Františka.

Jak byste chtěl zemřít? Připraven.
Vaše motto? Trpělivost a vděčnost.

Pavel Kuneš, UNIVERSUM 4/2007
zkráceno, časopis si můžete půjčit na faře

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741